

De la primul contact cu poezia lui Lermontov te impresionează extraordinara forță a sentimentului. Despre orice ar scrie poetul — despre amărăciunea care pune stăpînire pe el cînd urmărește preocupările deșarte ale contemporanilor, despre setea mistuitoare de a trăi adevăratele furtuni ale vieții, despre dragoste și gelozie, ca și despre singurătatea care-l apăsă, coplesitoare și sumbră, despre curajul nebunesc al muntenilor Caucazului sau despre patria pentru care simte o «dragoste ciudată» — în orice vers el pune atîta pasiune atotcuprinzătoare și o obligă să explodeze în cascade atît de luxuriante de imagini, încît te captivează și te supune, oricît de îndepărtată ne-ar părea uneori epoca ce și-a găsit reflectarea în poezia lui Lermontov.

S-ar putea replica la cele de mai sus că puterea sentimentului e o însușire a oricărui poet și că, evidențiind-o la Lermontov, nu spunem încă nimic deosebit despre el. E adevărat, dar puterea aceasta se manifestă la fiecare poet într-un fel care îi e propriu numai lui. Chiar Bielinski a încercat o primă paralelă între Pușkin și Lermontov. De peste o sută de ani numele lor se citează atît de des alături. Lirica lui Pușkin o receptăm și azi ca o poezie sublimă, pătimașă dar discretă, parcă mereu însetată de echilibru clasic. Dar cît de rebelă, în sensul cel mai propriu al cuvîntului, ne pare poezia lui Lermontov !

Albastre-s undele sub ea,
Cu aur soarele-o-ncunună;
Dar ea numai furtună vrea;
Parc-ar fi liniște-n furtună!
(În românește de Al. Philippide)

La 18 ani Lermontov scria această poezie (*Pînza*), care avea să devie atît de populară în Rusia și peste granițele ei, inspirînd atîtea avînturi tinerești și atîtea opere literare. Puterea sentimentului la Lermontov e parcă materializată, iar verbul e folosit doar pentru a o potența la maximum; ea se rostogolește ca un torent, ca apele Terekului furtunos, pe care l-a cîntat, și cu îndreptățire, ca pe un frate al său. A trăi veșnic e în definitiv soarta tuturor scriitorilor mari, din care cauză într-un fel vîrsta lor istorică, a tuturor, se egalizează, pentru că alte și alte generații de urmași îi consideră contemporani. Dar în cazul fiecărui poet această mereu improspătată încadrare în actualitate se face altfel, precum altfel se face și în fiecare epocă istorică nouă. La timpul său, Bielinski a făcut eforturi mari pentru a demonstra contemporanilor săi (și ai lui Lermontov, deci, pentru că amîndoi aparțineau aceleiași generații), că Peciorin e într-adevăr «un erou al timpului» respectiv și că, în consecință, tipul nu e nici moral, nici amoral, ci așa cum l-a produs societatea vremii și că e simpatizat de către cititori nu pentru cinismul său afîșat, ci pentru că ei, cititorii, se recunosc în personajul lermontovian, îl simpatizează deci pentru trăsăturile epocii pe care el le întrupează. Dar de atunci au trecut peste 120 de ani, societatea omenească a suferit în acest răstimp transformări uriașe, din societatea rusească de pe vremea lui Lermontov n-a rămas, cum s-ar zice, piatră pe piatră, însă Peciorin ca tip e mereu simpatizat, iar în unele din trăsăturile lui se recunosc noi și noi contingente de tineri. Intonația atît de «actuală» a creației lermontoviene se explică uneori prin evidenta adeziune a poetului la ideile progresiste ale epocii sale¹. Adevărată în substanța ei, explicația ne pare totuși insuficientă. Este în afară de îndoială că patriotismul atît de demo-

¹ Vezi, de pildă, I. I. Zaslavski, *М. Ю. Лермонтов и современность*, Editura Universității din Kiev, 1963. Aprecieri asemănătoare găsim și în alte studii închinete operei lermontoviene.